

Oponentský posudek bakalářské práce Karolíny Meixnerové „Autorská pohádka první poloviny 20. let 20. století“

ÚČLK FF UK v Praze, obor český jazyk a literatura

Bakalářská práce Karolíny Meixnerové si vytyčuje za cíl popsat žánr autorské pohádky, jak se rozvíjel ve 20. letech 20. století. Téma je vymezeno zřetelně: na vybraných autorských pohádkách na základě interpretací popsat tendence, které by mohly charakterizovat autorskou pohádku. Materiálově se práce zaměřuje především na soubory nazvané *Nůše pohádek* sestavené Karlem Čapkem.

Struktura práce je také soudržná, text je členěn na dvě části, z nichž první má představit teoretické zázemí problematiky, druhá část je pak nazvána jako praktická a má ukázat autorčiny interpretační přístupy k vybraným autorským pohádkám.

Limity práce však vidím v následujícím (dovolují si své uvažování rozdělit podle struktury práce):

V rámci teoretické části autorka představuje spíše způsobem výčtu vývoj autorské pohádky, zaměřuje se především na diskuse a tzv. spor o pohádku. Problém této sekvence vidím především v tom, že zde absentují vlastní autorské komentáře k tématu nebo vlastní zhodnocení uvedené diskuse. Vedle toho autorka také popisuje možné teoretické pojetí autorské pohádky, přičemž vychází z prací Hany Šmahelové a Věry Vařejkové, uvedená pojetí jsou přebírána, aniž by byla kriticky nahlížena nebo doplňována a obohacována o vlastní postřehy.

Co se týče tzv. praktické části práce, jako problematická se mi jeví zběžná charakteristika vybraných pohádek a rychlé spění k závěru jednotlivých pojednání. V práci se píše, že se bude jednat o „hlubší charakteristiku“, tomuto označení jsem rozuměla tak, že se spíše mělo jednat o analýzu. Z analýzy by pak mohly vyplývat obecnější otázky k charakteristice žánru, jakým autorská pohádka je. V úsecích textu, které diplomantka nazývá „interpretačními částmi“ jde však bohužel často pouze o převyprávění děje vybrané pohádky, nebo jde spíše o motivicko-tematické analýzy než o interpretace, často jsou také překvapivě rychle ukončeny, závěry jednotlivých „interpretací“ (popisů pohádek) pak působí poněkud úsečně, je patrná snaha vyjádřit univerzální pravdu v jedné větě, místo toho, aby se adekvátně resumovalo. Jako příklad ukončení jedné z interpretací lze uvést: „Napovídá nám to, že svět není takový, jaký si představoval“ (s. 29). V bakalářské práci bych spíše očekávala shrnutí ve vztahu k provedenému čtení nebo způsobu analýzy.

Z konkrétních bodů představených charakteristik nebo analýz se jako poměrně problematický jeví vztah mezi autorem a vypravěčem v rámci pohádek. Diplomantka podle mého soudu příliš kompetencí věnuje autorovi, často mluví o autorském záměru, místo aby se zaměřila na analýzy pohádek jako textů představujících svébytné světy, které se vyznačují určitými znaky. „Můžeme se pouze domnívat, jaký byl autorův záměr při psaní tohoto textu. Z mé interpretace ale plyne, že chtěl Novák upozornit na problematiku zaujatosti a předsudků“ (s. 24).

Obdobně neukotveně vyznívá pojetí vztahu mezi vypravěčem a recipientem. „Dalším významným autorem moderních pohádek je Jiří Mahen, který svou první sbírkou pohádek s názvem *Co mi liška vyprávěla*, převrátil tradiční vztah mezi vypravěčem a recipientem a sám sebe učinil posluchačem“ (s. 11).

Z toho pak na další úrovni úvah plyne i to, že není zohledňováno dítě jako recipient, resp. se domnívám, že je zjednodušováno jeho vidění světa. Problematické tvrzení je uvedeno např. u pohádky Arne Nováka: že dětský čtenář neví, na kterou stranu se má přiklonit. „Novákův text *Hadí hospodářství* popírá tradiční pohádkové postupy tak, že autor relativizuje rozdělení dobra a zla. Dětský čtenář nemá s kým sympatizovat a s kým se ztotožnit, což pro něj může být matoucí.“ Jak je zřejmé, je to zbytečně černobílé tvrzení, které nepočítá s komplexností vnímání dětského čtenáře. Vidím také otázku v jedné ze základních tezí, s níž se v bakalářské práci nakládá, a to pojetí rozlišení klasické a moderní pohádky na základě toho, že je v klasické jasně odlišeno dobro a zlo, což v moderní pohádce nemusí být tak patrné.

Z toho pak plyne i přístup k možnému vnímání tohoto rozlišení dětským čtenářem. Implicitně pak vyplývá poměrně nestandardní pojetí literatury pro děti, počítá se s tím, že didaktická funkce snižuje estetickou hodnotu – jaksí globálně. (?) Pokud tomuto tak není, budu jen ráda, když mi mé dojmy diplomantka v diskusi vyvrátí.

Z hlediska koncepce a formulování textu práce musím ještě upozornit na to, že poslední kapitola končí citátem (s. 45), který není nijak okomentován, což by se stávat nemělo.

Práci by prospělo ještě jedno čtení, na některých místech je problematická syntax, jako příklady uvádím: „Za průkopnici české moderní pohádky by bylo možné považovat Eliška Krásnohorská, která v 70. letech 19. století do svých textů pro děti vkládala tematiku mravních hodnot a především etických problémů, na které skrze své vyprávění chtěla upozornit a pokusit se je řešit.“

„Tím Vančura koresponduje se snahou dobových autorů o vytvoření umělecky náročné prózy pro děti a mládež.“

Nedokončená výpověď: „V obou případech je konec sice šťastný, ale Dykovo zpracování přináší daleko závažnější myšlenkové.“ (s. 22)

V práci je poukazováno na velice důležitý fakt, ale jaksi mimochodem, a to že v českém prostředí chybí literatura k autorské pohádce. Jako možné výhledy zkoumání by bylo možné jmenovat spojitosti autorské pohádky 20. let s dnešní autorskou pohádkou, např. K. Meixnerová se zmiňuje o Johnových „Tátových povídkách“, zajímavé by bylo ptát se po spojitostech ve vztahu k dnešní autorské pohádce, tzv. „tatínkovských pohádkách“. S tím samozřejmě souvisí i otázka, čím může autorská pohádka 20. let 20. století oslovit dnešního dětského čtenáře?

Také bych očekávala zmínění další literatury k tématu, např. i novější ediční pojetí Nůše pohádek, např. Naděžda Siegllová (eds.) 1995 Z Čapkovy Nůše pohádek a Helena Šmahelová (1985): Nová nůše pohádek dětem pro radost a dospělým k zamyšlení.

Bakalářskou práci s přihlédnutím k výše uvedeným výhradám **doporučuji k obhajobě a text práce navrhuji hodnotit známkou **dobře**.**

V Praze dne 28. 8. 2016

Mgr. Andrea Králíková, Ph.D.